

**ZASTUPANJE I VOĐENJE POSLOVA DRUŠTVA S OGRANIČENOM
ODGOVORNOŠĆU**

**LEGAL REPRESENTATION AND MANAGEMENT OF LIMITED
LIABILITY COMPANIES**

Stručni članak

*Ninoslav Gregurić-Bajza, mag. iur.**

*Stjepan Strahinec, bacc. crim.**

Sažetak

Sukladno preuzetim europskim pravnim standardima, Zakonom o trgovačkim društvima se u Republici Hrvatskoj uređuju svi pravni instituti koji se odnose na osnivanje, ustroj, prestanak i statusne promjene trgovačkih društava. Shodno tome, tim je zakonom uređena i materija zastupanja i vođenja poslova trgovačkih društava. Zakonom su propisani standardi zastupanja i vođenja poslova društava, koji se ne mogu ukloniti propisivanjem drugačijih standarda u osnivačkim i općim aktima društva. Sukladno Zakonu o trgovačkim društvima, osnivači trgovačkih društava osnivačkim i općim aktima tih društava uređuju potankosti njihovog sveukupnog djelovanja.

Na taj način osnivači trgovačkog društva pa tako i društva s ograničenom odgovornošću, de facto postavljaju pravni okvir za zastupanje i vođenje poslova društva te za upravljanje društvom. Iako pojmovno valja odvojiti ovlast vođenja poslova od zastupanja društva, u praksi su te ovlasti najčešće spojene u istoj osobi. Stoga se u ovom radu obrađuju pojmovi zastupanja i vođenja trgovačkog društva, a napose društva s ograničenom odgovornošću. Radom se ukazuje na specifičnosti zastupanja društva temeljem zakona, a nasuprot tome i na specifičnosti zastupanja društva po punomoći. Poseban je naglasak stavljen na sva četiri oblika zastupanja društva po punomoći: punomoć po zaposlenju, trgovačku punomoć, punomoć trgovačkom putniku i prokuru.

Ključne riječi: društvo s ograničenom odgovornošću, uprava društva, vođenje poslova, zastupanje, punomoć, prokura.

** Ninoslav Gregurić-Bajza, mag. iur., predavač, Veleučilište Baltazar Zaprrešić, RH*

** Stjepan Strahinec, bacc. crim., student specijalističkog diplomskog stručnog studija Menadžment javnog sektora, na Veleučilištu Baltazar Zaprrešić, RH*

Abstract

In compliance with the adopted European legal standards, the Company Act regulates all legal institutes concerning formation, organisational structure, dissolution and statutory conversion of limited liability company. Accordingly, the same law governs the rules of representation and business management of limited companies. It regulates the standards of representation and management of limited companies, which cannot be annulled by proscribing different standards in the memorandum and articles of association of the limited liability company. According to the Company Act, the founders of limited companies regulate the business's overall operation through the memorandum and articles of association.

In this way company founders, including founders of limited liability companies, de facto, set up a legal framework for representation and business management of the business entity. Although there is a terminological difference between representation and management, in practice both are under the authority of the same person. This paper deals with the terms of company representation and management, with special regard to limited liability companies. The paper highlights the particularities of company representation pursuant to law and those regarding company representation by power of attorney. Special attention is given to all four forms of representation by authorisation/power of attorney: power of attorney by employment, commercial power of attorney, the commercial traveller's power of attorney and procuration.

Key words: limited liability company, board of management, administration, representation, power of attorney, procuration.

1. UVOD

Zakonom o trgovačkim društvima u Republici Hrvatskoj je donesen 23. studenoga 1993. godine, a primjenjuje se od 1. siječnja 1995. godine. Po uzoru na veliki broj europskih zemalja, rečeni je Zakon o trgovačkim društvima preuzeo uobičajeno nazivlje i podjelu trgovačkih društava, kako bi ova pravna materija bila prepoznatljiva i lakše usporediva te kako bi se uklopila u europske pravne standarde. Zakon o trgovačkim društvima na

jednom mjestu uređuje sve pravne institute koji se odnose na osnivanje, ustroj, prestanak i statusne promjene trgovačkih društava.

Svako se trgovačko društvo pa tako i društvo s ograničenom odgovornošću, osniva radi ostvarenja ciljeva koje su definirali njegovi osnivači. Osnivačkim i općim aktima trgovačkog društva, njegovi osnivači određuju potankosti djelovanja društva, a time *de facto* postavljaju i pravni okvir za zastupanje i vođenje poslova društva te za upravljanje društvom. Na ovaj način osnivači postavljaju temelje i za ostvarenje svojih osobnih interesa.

Hrvatsko trgovačko pravo razlikuje dva oblika zastupanja trgovačkog društva i to (Gorenc, 2011):

- trgovačko zastupanje kao pravni posao u kojem se ovlaštena fizička ili pravna osoba profesionalno bavi zastupanjem u sklopu svoje gospodarske djelatnosti te u ime i za račun druge osobe obavlja pravne poslove utvrđene ugovorom,
- zastupanje što ga obavljaju određena tijela, odnosno zaposlenici u trgovačkom društvu, a kojim se izražava poslovna sposobnost društva budući se ona može ostvariti samo preko ovlaštenih fizičkih osoba.

Odredbe o zastupanju kao pravnom poslu pretežito su uređene Zakonom o obveznim odnosima, a odredbe kojima se očituje poslovna sposobnost trgovačkog društva u Zakonu o trgovačkim društvima (dalje u tekstu: ZTD).

Vođenje poslova trgovačkog društva je svako stvarno i pravno djelovanje za to društvo. Ono obuhvaća radnje koje se provode unutar društva i radnje prema trećima koje se ostvaruju zastupanjem. Iako pojmovno valja odvojiti ovlast vođenja poslova od zastupanja, u praksi su te ovlasti najčešće spojene u istoj osobi. Zakonodavac je propisao standarde zastupanja i vođenja poslova društava te se oni ne mogu ukloniti niti mijenjati propisivanjem drugačijih standarda u osnivačkim i/ili općim aktima društva.

S tim u vezi, ovim se radom obrađuju pravni instituti zastupanja i vođenja poslova trgovačkih društava, s naglaskom na društva s ograničenom odgovornošću.

2. POJAM I TEMELJNE SKUPINE TRGOVAČKIH DRUŠTAVA

Trgovačka društva definiramo kao pravne osobe koje nastaju ugovorom između dvaju ili više fizičkih i pravnih osoba, koje udruženim kapitalom i/ili radom posluju pod istom tvrtkom radi postizanja zajedničkih ciljeva, obično stjecanja dobiti. Iznimno, u našem sustavu trgovačkih društava kapitala, društvo može postojati ako ga osnuje i jedna osoba (Gorenc, 2011).

Trgovačka društva se prema Gorencu (2011) klasificiraju u dvije temeljne skupine:

- društva osoba (personalna društva) u kojima su članovi vezani svojom osobnošću i radom, a mora postojati barem jedan član koji za obveze društva odgovara cijelom svojom imovinom;
- društva kapitala (kapitalna društva) kojima je temelj udruživanja kapital, a ne osoba. Članovi u društvo unose određeni kapital, odnosno stvari i prava izražena u novcu, a za obveze društva ne odgovaraju imovinom koju nisu unijeli u društvo.

S obzirom na temu i predmet ovoga rada, u nastavku će se ukratko izložiti pojmovno određenje društava kapitala te posebice društva s ograničenom odgovornošću, kao najbrojnijeg ustrojbenog oblika poslovanja u Republici Hrvatskoj.

2.1. Društva kapitala

Društvo kapitala (njem. *Kapitalgesellschaft*) je društvo u kojem je u prvom planu njegov kapital, a ne individualnost članova, jer je bit takvog društva u udruživanju kapitala, a ne osoba pa se zbog toga kod takvih društava ne očekuje osobni doprinos članova.*

Kod ovih društava temelj udruživanja i povezivanja je kapital, a ne osoba. Temeljna obveza članova ovih društava je ulaganje kapitala, a ne sudjelovanje u vođenju poslova. Oni sudjeluju u odlučivanju samo u okviru skupštine društva na kojoj se odluke donose većinom glasova s tim da se broj glasova određuje na temelju visine udjela člana u temeljnom kapitalu

* <http://www.poslovni.hr/leksikon/drustvo-kapitala-197>

društva. Članovi ovih društava ne rade u društvu i nemaju osobnu odgovornost za obveze društva. Obilježja su im: pravne su osobe; imaju temeljni kapital; za osnivanje društva ne traži se više osoba; članovi ne odgovaraju za obveze društva osim kada je riječ o probouju pravne osobnosti; članovi snose ograničeni rizik za poslovanje društva i to samo s onim što su uložili u društvo; kontrola ulaska i izlaska iz društva nije bitna; nije bitan osobni prinos članova radu društva, jer ono ima organe u kojima ne moraju biti članovi društva, a zakonom im se ne daje isključivo pravo da obavljaju poslove upravljanja, osim da sudjeluju u skupštini društva.*

U našem pravnom sustavu u ovu skupinu trgovačkih društava ubrajaju se: dioničko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću, pod kojim možemo razumijevati i jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću.

2.1.1. Društvo s ograničenom odgovornošću

Društvo s ograničenom odgovornošću (engl. *private limited liability company – Inc.*, njem. *Gesellschaft mit beschränkter Haftung; GmbH*) je društvo koje ima svojstvo pravne osobe i u kojem svaki član (fizička ili pravna osoba) sudjeluje svojim osnovnim ulogom u temeljnoj glavnici, s tim da prema trećim osobama odgovara društvo do visine osnovnog uloga, a članovi ne odgovaraju za obveze društva.* Društvo s ograničenom odgovornošću je trgovačko društvo u koje jedna ili više pravnih ili fizičkih osoba unose uloge u unaprijed dogovoreni temeljni kapital.*

Ako društvo s ograničenom odgovornošću osniva više osoba, temeljni osnivački akt je društveni ugovor koji moraju potpisati svi osnivači i koji mora biti u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju je ovjerio javni bilježnik. Ako je osnivač društva s ograničenom odgovornošću jedna osoba, temeljni osnivački akt je izjava o osnivanju društva dana kod javnog bilježnika. Upisom u sudski registar nadležnoga trgovačkog suda društvo stječe pravnu i poslovnu sposobnost.

Obvezni temeljni kapital društva mora bit minimalno 20.000,00 kuna, a podijeljen je na uloge koji ne moraju biti jednaki. Temeljni ulog je ono što pojedinac unosi u društvo i što čini dio temeljnoga kapitala društva i valja ga

* <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62220>

* <http://www.poslovni.hr/leksikon/drustvo-s-ogranicenom-odgovornoscu-618>

* Članak 385. Zakona o trgovačkim društvima

razlikovati od poslovnog udjela koji označava skup prava i dužnosti jednog člana društva. Temeljni uložci se uplaćuju u novcu, stvarima ili pravima, a moraju biti izraženi u novcu. Svaki član društva ima glavnu obvezu uplatiti temeljni ulog tako da društvo tim ulogom može slobodno raspolagati. S temeljnim ulogom osnivač član društva sudjeluje u temeljnom kapitalu društva dok se poslovni udjel člana određuje prema veličini preuzetoga temeljnog kapitala (Brnik, Dorčić-Kereković, Đurđević, Kuvačić, Roso, Vinković, Vrbanec, 2005). Ako zakonom nije drukčije uređeno, poslovni udjel ne može biti manji od 200,00 kuna.

Članovi društva ne odgovaraju osobno trećim osobama za obveze društva* jer je prema njima, kao i kod dioničkog društva, odgovorno samo društvo s ograničenom odgovornošću i to neograničeno cjelokupnom svojom imovinom.

Obvezni organi društva s ograničenom odgovornošću su:

- uprava, sastavljena od jednog ili više direktora, koja zastupa društvo i vodi poslove društva u skladu s društvenim ugovorom, odlukama članova društva i obvezatnim uputama skupštine i nadzornog odbora ako ga društvo ima,
- skupština, koju čine članovi društva, a koja odlučuje o pitanjima utvrđenim zakonom (ZTD) i društvenim ugovorom te ima pravo nadzora nad radom uprave ako društvo nema nadzorni odbor.

Ako zakonom nije drukčije utvrđeno, osnivači društva s ograničenom odgovornošću društvenim ugovorom određuju hoće li društvo imati nadzorni odbor, koji prema ZTD-u mora imati najmanje tri člana. ZTD upućuje na odredbe toga zakona o nadzornom odboru dioničkog društva koje će se na odgovarajući način primjenjivati i na nadzorni odbor društva s ograničenom odgovornošću.

3. VOĐENJE POSLOVA I ZASTUPANJE DRUŠTVA

Vođenje poslova i zastupanje društva dvije su temeljne dužnosti i obveze članova uprave. Vođenje poslova društva je svako djelovanje za ostvarivanje svrhe zbog koje je društvo osnovano. Ono obuhvaća radnje koje

* Članovi društva s ograničenom odgovornošću odgovaraju za obveze društva kao i kod dioničkog društva, ako zlorabe okolnost da po zakonu ne odgovaraju za obveze društva.

se provode unutar društva (donošenje poslovnih odluka, organizacija rada, vođenje poslovnih knjiga i sl.) i radnje koje se poduzimaju prema trećima, a koje se ostvaruju zastupanjem društva. Prema Buljan i Omazić (2017), vođenje poslova trgovačkog društva bi se moglo podijeliti u dva dijela i to:

- strateško vođenje poslova (poslovi u širem smislu), koje bi obuhvaćalo postavljanje načela poslovne politike društva i opće upravljanje društvom,
- tekuće vođenje poslova (poslovi u užem smislu) u što ulazi obavljanje svakodnevnih poslova, koji bi obuhvaćali brigu o postavljanju unutarnjeg ustroja društva, provođenje kratkoročnih planova i taktike djelovanja, vođenje i nadzor nad cijelim poduzetništvom društva, odlučivanje o ukupnoj organizaciji, postupanju u odnosima s trećima i sl. To uključuje povjeravanje poslova drugim fizičkim osobama i nadzor nad radom tih osoba, poduzimanje radnji prema trećim osobama, kao što su nabava materijala, kupnja ili prodaja robe, zapošljavanje, zatim vođenje poslovnih knjiga, izrada godišnjih financijskih izvješća, vođenje korespondencije, nadzor nad zaposlenima, vođenje sporova i sudjelovanje u drugim postupcima i sl.

ZTD propisuje tko je u pojedinom tipu trgovačkog društva ovlašten voditi poslove društva i zastupati ga. Sukladno naslovu i predmetu rada, u nastavku se izlaže vođenje poslova i zastupanje društva o ograničenom odgovornošću.

3.1. Vođenje poslova društva s ograničenom odgovornošću

Sukladno naprijed u radu spomenutoj podjeli vođenja poslova trgovačkog društva, za društvo s ograničenom odgovornošću bi se moglo reći članovi društva vode poslove u širem smislu, odnosno vode strateške poslove, dok tekuće vođenje poslova spada u nadležnost uprave društva. Tu je riječ o sklapanju pravnih poslova i poduzimanju drugih radnji koje za sobom nosi poslovanje i poduzimanje takvih ustrojbenih mjera koje potpadaju pod uobičajeno upravljanje društvom (Buljan i Omazić, 2017).

Kako bi kao pravna osoba, društvo s ograničenom odgovornošću moglo preuzimati prava i obveze te se s tim u vezi pojavljivati u pravnom

prometu, ono mora imati tijelo koje će ga zastupati i voditi njegove poslove. Člankom 422. ZTD-a propisano je da poslove društva s ograničenom odgovornošću vodi uprava društva. Uprava vodi poslove društva u skladu s društvenim ugovorom, odlukama članova društva i obveznim uputama skupštine i nadzornog odbora ako ga društvo ima. Način rada uprave propisuje se društvenim ugovorom. Ako neka pitanja glede načina rada uprave nisu uređena društvenim ugovorom ili ZTD-om, može ih urediti uprava posebnim aktom koji u tu svrhu donosi.

Članom uprave društva može biti imenovana samo potpuno poslovna fizička osoba. Uprava društva sastoji se od jednoga ili više direktora. Ako uprava ima više članova, a društvenim ugovorom nije drugačije određeno, članovi zajedno poduzimaju radnje potrebne za vođenje poslova društva, osim ako postoji opasnost od toga da se radnje pravodobno ne poduzmu. Ako je po društvenom ugovoru svaki član uprave ovlašten sam poduzimati radnje vođenja poslova društva, on ne smije poduzeti nakanjenu radnju usprotivi li se tome neki od članova uprave, osim ako spomenutim ugovorom nije drugačije određeno.*

3.2. Zastupanje društva s ograničenom odgovornošću

Zastupanje je vođenje poslova društva poduzimanjem pravnih radnji prema trećima. Ono se može očitovati u obavljanju radnji u pravnom prometu, primjerice sklapanjem ugovora, poduzimanjem radnji u ime i za račun društva u poslovnim odnosima prema trećima ali i zastupanjem u postupku pred sudom, odnosno drugim tijelima (Gorenc, 2011).

Ovlast za zastupanje društva može proizlaziti iz različitih izvora kao što su zakon, akt ovlaštenog tijela i punomoć. Zastupanje na temelju akta ovlaštenog tijela moguće je samo ako je zakonom predviđeno da ovlašteno tijelo (a najčešće je to sud) može donijeti takav akt kojim bi nekoga ovlastilo na zastupanje.

3.2.1. Zastupanje na temelju zakona

Zakonsko zastupanje utemeljeno je kako i sam naziv govori na zakonu. Zakonski zastupnici su osobe koje takvima određuje ZTD i koji se upisuju u

* Čl. 422. Zakona o trgovačkim društvima

sudski registar i u njemu pohranjuju svoje potpise. Prema članku 41. ZTD-a „ovlast za zastupanje trgovačkoga društva po zakonu imaju osobe koje su za pojedini oblik toga društva određene odredbama ovoga Zakona. Osobe koje zastupaju trgovačko društvo u smislu odredbe stavka 1. ovoga članka te ograničenja njihovih ovlasti ako djeluju prema trećim osobama, upisuju se u sudski registar“.

Društvo s ograničenom odgovornošću zastupa uprava. Ako u društvenom ugovoru nije drugačije određeno, članovi uprave skupno zastupaju društvo. Potpisuju se tako da uz navođenje tvrtke društva stavljaju svoj potpis. Ako uprava ima više članova, društvenim ugovorom se može se odrediti da društvo zastupa jedan član uprave samostalno, više njih skupno ili jedan član zajedno s prokuristom. Način na koji više osoba zastupa društvo mora se javno objaviti istovremeno s upisom te ovlasti u trgovačkom registru.* Iz navedenog je razvidno da zastupanje društva prema ZTD-u može biti trojako. Ono može biti skupno, dakle svih članova uprave zajedno. Takav način osigurava sigurnost u jednodušnost uprave, no u praksi može dovesti do niza tehničkih problema. Zastupanje može biti i pojedinačno kada jedan član uprave zastupa društvo sam, a moguće je ugovoriti da jedan član uprave zastupa društvo zajedno s prokuristom (Feldman i Obuljen, 1995).

Zakonski zastupnici društva s ograničenom odgovornošću tj. članovi uprave društva, moraju poštivati ograničenja ovlasti za zastupanje postavljena osnivačkim aktom, odlukom članova društva i obvezatnim uputama nadzornog odbora društva ako ga društvo ima.

Možebitna ograničenja u zastupanju koja bi bila postavljena društvenim ugovorom (odlukom članova društva ili uputama nadzornog odbora) u odnosu prema trećima nemaju nikakav pravni učinak. Članovi uprave, međutim, odgovaraju društvu za štetu koju su uzrokovali prekoračenjem internih ograničenja ovlasti za zastupanje. Dakle, pravni posao sklopljen s trećima vrijedi (vanjski odnos), ali se uspostavlja odgovornost za štetu uzrokovanu društvu zbog prekoračenja ovlasti za zastupanje jer se radi o unutarnjem odnosu članova uprave i društva (Mlikotin-Tomić, Momčinović, Gverić, Spajić, Gulin i Spremić, 1994).

Zakonski zastupnik ne može bez posebne ovlasti trgovačkoga društva nastupati kao druga ugovorna strana i s društvom sklapati ugovore u svoje

* Čl. 426. Zakona o trgovačkim društvima

ime i za svoj račun, u svoje ime a za račun drugih osoba, ili u ime i za račun drugih osoba. Smatralo bi se to tzv. sklapanjem ugovora sa samim sobom.* I konačno, važno je naglasiti da se zakonska ovlast zastupanja ne može prenijeti na drugu osobu, druge organe ili nekog trećeg.

3.2.2. Zastupanje na temelju punomoći

Zastupanje po punomoći temelji se na ovlasti (punomoći) koju je ovlaštenik za zastupanje društva (punomoćnik) u pisanom obliku dobio od ovlaštenog davatelja te ovlasti (punomoći). S obzirom da trgovačko društvo kao pravna osoba može izraziti svoju volju samo putem svoga zastupnika, punomoć drugoj osobi može dati samo zakonski zastupnik tog trgovačkog društva. Takvom punomoći zakonski zastupnik društva ne može punomoćniku dati veće ovlasti nego ih on sam ima (Gorenc, 2011). Prema ZTD-u definirana su četiri oblika punomoći: punomoć po zaposlenju, trgovačka punomoć, punomoć trgovačkom putniku i prokura.

3.2.2.1. Punomoć po zaposlenju

Osoba čija je dužnost da kao radnik trgovačkoga društva obavlja poslove koji po redovitom tijeku stvari uključuju i sklapanje određenih ugovora, odnosno poduzimanje određenih pravnih radnji, ovlaštena je da kao punomoćnik društva sklapa i te ugovore i poduzima te pravne radnje u granicama poslova koje obavlja.*

Punomoćnik po zaposlenju može biti samo osoba koja je zaposlena u društvu. Ovlasti punomoćnika po zaposlenju ograničene su na poslove koje on redovito obavlja kao zaposlenik u društvu. Radilo bi se o poslovima koje osobe zaposlene u društvu obavljaju u ime društva u poslovnim prostorijama društva otvorenim za javnost (poslovi u prodavaonicama, u ugostiteljskim prostorijama, šalterski poslovi i sl.). Te su osobe ovlaštene prodavati proizvode i/ili usluge društva te primati uplate koje se u takvim prostorijama odnosno u okvirima takvih poslova obično obavljaju. Opseg njihovih ovlaštenja svojim je značajem uži od ovlasti za sklapanje ugovora i

* Čl. 49. Zakona o trgovačkim društvima

* Čl. 43. Zakona o trgovačkim društvima

poduzimanje pravnih radnji u prometu uobičajenih pri vođenju društva (Gorenc, 2011).

3.2.2.2. Trgovačka punomoć

Trgovački punomoćnik je radnik u trgovačkom društvu ili druga osoba koju trgovac ovlasti da vodi cijelo društvo ili njegov dio. Trgovačka punomoć daje se u pisanom obliku.* Prema ovlastima koje se daju punomoćniku, ova punomoć može biti opća ili generalna te posebna ili specijalna. Opća ili generalna punomoć je ona po kojoj je, sukladno članku 56. stavku 1. ZTD-a, trgovački punomoćnik ovlašten je sklapati sve ugovore i poduzimati sve pravne radnje koje su u prometu uobičajene pri vođenju društva ili dijela društva na koje se odnosi njegova punomoć ili koje su za to potrebne. Za poslove koji ne pripadaju uobičajenom poslovanju pri vođenju društva, potrebna je posebna ili specijalna punomoć. Takvi poslovi specificirani su člankom 56. stavkom 2. ZTD-a. Prema toj odredbi ZTD-a, trgovački punomoćnik ne može bez posebne ovlasti (posebna ili specijalna punomoć) otuđiti ni opteretiti nekretnine svoga vlastodavca, mjenično niti čekovno ga obvezati, preuzeti obveze iz jamstva, uzeti za njega zajam, nagoditi se niti voditi spor.

Kao svaka punomoć i trgovačka se punomoć može ograničiti. Međutim, ovlasti koje su u poslovnom prometu uobičajene (opća ili generalna punomoć) ne mogu se ograničiti prema trećima. No, ovlasti za koje se mora dati posebna ili specijalna punomoć, ograničenja vrijede i prema trećima. Sva ostala ograničenja punomoći trgovačkom punomoćniku nemaju učinak prema trećima, koji za takva ograničenja nisu znali niti su morali znati (Gorenc, 2011).

I za trgovačkog punomoćnika vrijedi ograničenje iz članka 49. ZTD-a pa on ne može bez posebne ovlasti trgovačkoga društva nastupati kao druga ugovorna strana i s društvom sklapati ugovore u svoje ime i za svoj račun te svoje ime, a za račun drugih osoba, a niti u ime i za račun drugih osoba.

Važno je naglasiti da trgovački punomoćnik, sukladno članku 56. stavku 5. ZTD-a, bez izričitog ovlaštenja vlastodavca ne može svoje ovlasti iz punomoći prenijeti na drugu osobu.

* Čl. 55. Zakona o trgovačkim društvima

3.2.2.3. Punomoć trgovačkom putniku

Trgovac može svome radniku ili drugoj osobi dati punomoć kao trgovačkome putniku. Punomoć trgovačkome putniku mora se dati u pisanom obliku. Trgovački putnik ovlašten je u ime i za račun vlastodavca sklapati ugovore o prodaji vlastodavčeve robe, isporučivati robu, naplaćivati cijenu iz tih ugovora, te primiti izjave od kupaca glede robe koja je predmet ugovora što ga je trgovački putnik sklopio za vlastodavca. Trgovački putnik ovlašten je u ime i za račun vlastodavca davati izjave i poduzimati druge pravne radnje radi očuvanja vlastodavčevih prava iz ugovora što ga je sklopio u njegovo ime i za njegov račun.*

Ograničenje ovlasti trgovačkoga putnika nema učinka prema trećoj osobi, koja za to nije znala niti morala znati. Trgovački putnik ne može bez posebne ovlasti prodavati robu uz plaćanje na poček ili u obrocima. I za trgovačkog punomoćnika vrijedi ograničenje iz članka 49. ZTD-a pa on ne može bez posebne ovlasti trgovačkoga društva nastupati kao druga ugovorna strana i s društvom sklapati ugovore u svoje ime i za svoj račun te svoje ime, a za račun drugih osoba, a niti u ime i za račun drugih osoba.

3.2.2.4. Prokura

Prokura je posebna trgovačka punomoć sa zakonski utvrđenim sadržajem i opsegom ovlasti prokurista. To je trgovačka punomoć svoje vrste (*sui generis*). Naime, sadržaj i opseg trgovačke punomoći po pravilu utvrđuje nalogodavac, a za prokuru su ovlasti i ograničenja prokurista utvrđeni zakonom. Prokura se može uspostaviti samo u trgovačkom prometu, a ne i u drugim pravnim odnosima (Gorenc, 2011).

Sukladno članku 44. ZTD-a, prokuru može dati samo pravna i fizička osoba koja je trgovac u smislu toga zakona. Prokura se daje u pisanom obliku na način predviđen izjavom o osnivanju društva ili društvenim ugovorom, odnosno statutom trgovačkoga društva. Prema članku 45. ZTD-a, *„prokura se može dati svakoj punoljetnoj i potpuno poslovno sposobnoj osobi, bez obzira na dužnost koju obnaša i poslove koje obavlja, izuzev ako što drugo nije predviđeno izjavom o osnivanju društva ili društvenim*

* Čl. 57. i 58. Zakona o trgovačkim društvima

ugovorom, odnosno statutom trgovačkoga društva“. Prokura se ne može dati pravnoj osobi.

Prokura može biti pojedinačna i/ili skupna. Pojedinačna prokura se daje jednom prokuristu ali se može dati i većem broju prokurista, koji su ovlašteni samostalno svaki za sebe. Prema odredbi članka 46. stavka 2. ZTD-a, „*ako je prokura dana dvjema ili više osoba bez naznake da se radi o skupnoj prokuri, svaka od tih osoba je prokurist koji samostalno zastupa trgovačko društvo u granicama ovlasti utvrđenih tim zakonom*“.

Prokura dana dvjema ili više osoba smatrat će se skupnom prokurom samo ako je tako izričito naznačeno u prokuri. Izjave volje ili pravne radnje koje učine skupni prokuristi proizvode pravne učinke samo ako ih učine svi skupni prokuristi zajedno. Bit će valjane izjave volje ili pravne radnje koje učini jedan od skupnih prokurista uz izričitu prethodnu suglasnost ili izričito naknadno odobrenje ostalih skupnih prokurista. Izjava volje ili pravna radnja učinjena prema jednome prokuristi ima pravni učinak kao da je učinjena prema svima. Znanje o pravno odlučnim činjenicama ili krivnja jednog skupnog prokuriste proizvodi pravne učinke za vlastodavca, bez obzira na znanje ili krivnju ostalih skupnih prokurista.*

Odredbom članka 47. ZTD-a propisano je da prokurist može sklapati sve ugovore i poduzimati sve pravne radnje u ime i za račun trgovačkoga društva i zastupati ga u postupcima pred upravnim i drugim državnim organima, ustanovama s javnopravnim ovlastima, te državnim i izbranim sudovima. Prokurist ne može bez posebne ovlasti otuđiti ni opteretiti nekretnine trgovačkoga društva i ne može davati izjave ni poduzimati pravne radnje kojima se započinje stečajni postupak ili drugi postupak koji dovodi do prestanka društva. Prokurist ne može davati punomoć za sklapanje poslova drugim osobama.

Ograničenje prokure koje nije predviđeno ovim Zakonom nema učinka prema trećim osobama, bez obzira na to je li treća osoba za njih znala ili morala znati. Ograničenje prokure na poslovanje jedne ili više podružnica ima učinka prema trećim osobama samo ako je upisano u sudskom registru.*

Prokurist ne može bez posebne ovlasti trgovačkoga društva nastupati kao druga ugovorna strana i s društvom sklapati ugovore u svoje ime i za

* Čl. 46. stavci 3.-6. Zakona o trgovačkom društvima

* Čl. 48. Zakona o trgovačkim društvima

svoj račun, u svoje ime a za račun drugih osoba, ili u ime i za račun drugih osoba.*

4. ZAKLJUČAK

Vođenje poslova i zastupanje društva dvije su temeljne dužnosti i obveze članova uprave. Iako pojmovno valja odvojiti ovlast vođenja poslova od zastupanja, u praksi su te dvije ovlasti najčešće spojene u istoj osobi. Zakonodavac je propisao standarde zastupanja i vođenja poslova društava te se oni ne mogu ukloniti niti mijenjati propisivanjem drugačijih standarda u osnivačkim i/ili općim aktima društva.

U članku 426. stavku 1. ZTD-a izrijekom je navedeno da „*društvo zastupa uprava*“. Samo u slučajevima kada to zakon izričito propisuje, društvo s ograničenom odgovornošću može zastupati nadzorni odbor, ako ga društvo ima ili skupština, a u likvidaciji društva, likvidatori.

Iako je zastupanje društva također svojevrsno vođenje poslova toga društva i to poduzimanjem pravnih radnji prema trećima, ZTD glede zastupanja društva s ograničenom odgovornošću ne upućuje da se to zastupanje obavlja u skladu s društvenim ugovorom, odlukama članova društva i obveznim uputama skupštine i nadzornog odbora ako ga društvo ima, kao što je to uputio u članku 422. stavku 2. za vođenje poslova društva. Iz odredbe članka 422. stavka 2. ZTD-a nedvojbeno je da vođenje poslova društva uprava obavlja u skladu s društvenim ugovorom, odlukama članova društva i obveznim uputama skupštine i nadzornog odbora ako ga društvo ima. Iz toga proizlazi da se, u granicama koje su definirane ZTD-om, osnivačkim aktom društva s ograničenom odgovornošću može urediti koje poslove obavlja uprava, a koje od toga za sebe pridržavaju članovi društva. Sukladno tome, u ovom je radu navedeno da vođenje poslova društva s ograničenom odgovornošću u užem smislu tj. tekuće vođenje poslova spada u nadležnost uprave društva, dok poslove društva u širem smislu, odnosno vođenje strateških poslova pripada članovima društva.

U vođenju i zastupanju društva s ograničenom odgovornošću od članova uprave društva se očekuje da postupaju prema pravilima struke i s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika. Pod tim se u hrvatskom pravnom sustavu podrazumijeva da sve poslove iz njihove nadležnosti,

* Čl. 49. Zakona o trgovačkim društvima

članovi uprave obavljaju kao što bi ih obavljao prosječni voditelj poslova u društvu, odnosno kao osoba kojoj je povjerena briga o tuđim imovinskim interesima. Očekujući takvo ponašanje članova uprave pri vođenju poslova i zastupanju društva, ZTD čak propisuje slučajeve u kojima povrede vođenja poslova društva s pozornošću urednog i odgovornog gospodarstvenika dovode do odgovornosti članova uprave za štetu.

Uprava društva s ograničenom odgovornošću mora postupati po uputama skupštine i nadzornog odbora, ako ga društvo ima te mora poštovati ograničenja postavljena osnivačkim aktom. ZTD ne daje članovima društva izravno pravo davanja uputa upravi društva, ali im se to pravo može dati osnivačkim aktom. Pravom davanja uputa upravi društva i obvezom uprave da u vođenju poslova postupa po dobivenim uputama, omogućuje se članovima društva da vode poslovnu politiku društva. Uprava nije dužna postupiti po protuzakornim uputama niti po uputama koje su u suprotnosti s javnopravnim obvezama članova uprave.

LITERATURA

1. Brnik, J., Dorčić-Kereković, V., Đurđević, S., Kuvačić, N., Roso, I., Vinković, B. i Vrbanec, A., 2005. Poduzetništvo. Zagreb, Školska knjiga
2. Buljan V i Omazić I., 2017. Zastupanje i vođenje poslova trgovačkih društava. Zagreb, Pravosudna akademija – dostupno na: <http://pak.hr/cke/obrazovni%20materijali/Zastupanje%20i%20vo%C4%91enje%20poslova%20trgo%C4%8Dkih%20dru%C5%A1tava.pdf> (pristup: 04.05.2019.)
3. Feldman, B. i Obuljen, S., 1995. Društva kapitala. Zagreb, Faber & Zgombić Plus
4. Gorenc, V., 2011. Pravo trgovačkih društva. Zaprešić, Visoka škola za poslovanje i upravljanje, s pravom javnosti Baltazar Adam Krčelić
5. Mlikotin-Tomić, D., Momčinović, H., Gverić, A., Spajić, F., Gulin, D. i Spremić, I., 1994. Zakon o trgovačkim društvima i pravno ekonomski aspekti njegove primjene. Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
6. Zakon o trgovačkim društvima (1993-2019). Zagreb, Narodne novine
7. <http://www.poslovni.hr/leksikon/drustvo-kapitala-197> (pristup: 11.05.2019.)
8. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62220> (pristup: 12.05.2019.)
9. <http://www.poslovni.hr/leksikon/drustvo-s-ogranicenom-odgovornosc-618> (pristup: 12.05.2019.)